

ШВАГІРЕВА

Власта Сергіївна
elizabeth16.sapozh@gmail.com

УДК 65.014.12

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА
ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО
ПІДПРИЄМСТВА

САПОЖНИКОВА

Єлизавета Василівна
elizabeth16.sapozh@gmail.comFACTORS OF INFLUENCE ON
ORGANIZATIONAL PROVISION FOR
EXTERNAL ACTIVITY OF INDUSTRIAL
ENTERPRISEстарший викладач, Одеський
національний політехнічний
університетбакалавр, Одеський національний
політехнічний університет

SHVAHIREVA Vlasta Serhiivna – Senior Lecturer, Odesa National Polytechnic University

SAPOZHNIKOVA Yelyzaveta Vasylivna – bachelor, Odesa National Polytechnic University

Статтю присвячено дослідженню теоретичним основам організаційного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) промислового підприємства. Вивчено, що в умовах глобалізації міжнародних економічних відносин значно зростає роль зовнішньоекономічної діяльності як для економіки країни загалом, так і для підприємства в цілому. Розкрито, які зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на організаційне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Було вивчено методи виходу на міжнародні ринки та визначено їх переваги та недоліки. Дослідження показали, що головною проблемою вітчизняних промислових підприємств є те, що вони не хочуть шукати і використовувати нові резерви для підвищення ефективності ЗЕД. Тому, було запропоновано шляхи вдосконалення організаційного забезпечення ЗЕД, які дадуть змогу підвищити його ефективність.

* * *

Статья посвящена исследованию теоретическим основам организационного обеспечения внешнеэкономической деятельности (ВЭД) промышленного предприятия. Изучено, что в условиях глобализации международных экономических отношений значительно возрастает роль внешнеэкономической деятельности как для экономики страны в целом, так и для предприятия в целом. Раскрыты, внешние и внутренние факторы, влияющие на организационное обеспечение внешнеэкономической деятельности предприятия. Были изучены методы выхода на международные рынки и определены их преимущества и недостатки. Исследования показали, что главной проблемой отечественных промышленных предприятий является то, что они не хотят искать и использовать новые резервы для повышения эффективности ВЭД. Поэтому, были предложены пути совершенствования организационного обеспечения ВЭД, которые позволят повысить его эффективность.

* * *

Introduction. In the conditions of globalization of the world economy and international economic relations the role of foreign economic activity for the whole economy of the country as a whole and for the enterprise in particular is increased. In the conditions of gradual expansion of the openness of the Ukrainian economy and its approach to world standards, due to globalization trends, key changes taking place in enterprises are determined by external economic factors. To date, the internationalization of world economic relations, the development of specialization and cooperation require profound changes in the organization of the provision of foreign economic activity of the enterprise.

Purpose. The purpose of the work is to study the theoretical foundations of organizational support of foreign economic activity (FEA) of the enterprise.

Results. The main external and internal factors influencing organizational support of foreign economic activity of the enterprise are determined. The ways of the company's exit into foreign markets are investigated and their advantages and disadvantages are determined. Studies have shown that the main negative features of foreign economic activity of domestic enterprises is that in the process of their implementation, they do not try to seek and use new reserves for improving the efficiency of foreign economic activity or use them inefficiently.

Conclusion. It was investigated that the ability of an enterprise to ensure existence in a dynamic environment depends to a large extent on the effectiveness of the organizational support of the foreign economic activity of the enterprise, which is a peculiar basis, the basis of the organization of processes related to the foreign economic activity of the enterprise. The prospect of further research is the development of the mechanism of organizational support for the foreign economic activity of the enterprise, which will enable the company to comprehensively approach the solution to the problem of entry into foreign markets. The proposed directions of improvement of organizational support of foreign economic activity of the enterprise will allow to increase its efficiency.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, організаційне забезпечення, промислове підприємство, організація, організаційна структура, чинники

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, организационное обеспечение, промышленное предприятие, организация, организационная структура, факторы

Keywords: foreign economic activity, organizational support, industrial enterprise, organization, organizational structure, factors

ВСТУП

У сучасних умовах стрімкого розвитку економіки та збільшенню конкуренції зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) є необхідним інструментом для функціонування світової економіки, зростанню та створенню конкуренто-ринкового середовища.

Зовнішньоекономічна діяльність підприємства здатна позитивно впливати на ефективність виробництва та якість продукції, і його технічне становище. Підприємства, що здійснюють ЗЕД менш сприятливі до впливу факторів мікроекономічної середовища функціонування.

Сьогодні, більшість вітчизняних підприємств, де високий відсоток належить промисловим виробникам, ще й досі не створили потрібну їм систему організаційного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності, що погано впливає на роботу всієї організації. Зважаючи на це, питання про організаційне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності промислового підприємства є досить актуальним і потребує дослідження та надати на цій основі необхідних рекомендацій.

МЕТА РОБОТИ

Метою даної статті є дослідження чинників, які впливають на зовнішньоекономічну діяльність підприємства для визначення його майбутнього стану та стимулювання розвитку потенціалу.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідження питань розвитку зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств знайшло відображення у дослідженнях таких науковців, як І. Артеменко, І. Багрова, В. Гончаренко, А. Зінченко, М. Дідківський, О. Гетьман, С. Жданов, В. Єрмаченко, В. Власюк, О. Кириченко та інші. Однак сьогодні, комплексне вивчення чинників, що організаційно забезпечують зовнішньоекономічну діяльність вітчизняних підприємств, відсутнє.

РЕЗУЛЬТАТИ

У нинішніх умовах розширення відкритості економіки в Україні та приближенню її до світових стандартів, спричинюється глобалізацією та ключовими змінами на підприємствах, які регулюються зовнішньоекономічними факторами. Напружена наростаюча динаміка цих змін приводить підприємства до таких умов, як виживання і підтримування довгострокової конкуренції, за яких вони повинні постійно поліпшувати свою діяльність у зв'язку зі змінами зовнішнього середовища, що потребує від них внутрішніх та зовнішніх корегувань.

Головною метою державної політики, що підтримує економічну безпеку країни, є забезпечення та регулювання економічної діяльності вітчизняних підприємств. Формування та функціонування механізму забезпечення зовнішньоекономічної діяльності відбувається в середині підприємства та за його межами, що залежить від багатьох чинників.

Вплив факторів зовнішньої середовища передбачає дію з боку державних й ринкових механізмів. До факторів державних механізмів, що впливають на організаційне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства, відносяться економічні, політичні, адміністра-

тивні, соціальні та інституціонально-правові. У свою чергу, дію факторів ринкового механізму можна умовно поділити на організаційні та економічні фактори.

Значення дії факторів внутрішньої середовища, на організаційне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства визначається властивими ознаками підприємства, в якому створюється система забезпечення, котрі можна об'єднати у три групи: економічні, організаційні й соціально-психологічні.

Сьогодні першочерговим управлінським рішенням керівництва будь-якого промислового підприємства повинно бути формування та вдосконалення заходів організаційного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності, що надасть можливість сформулювати й реалізувати конкретну послідовність дій, які спрямовані на стабільне функціонування ЗЕД підприємства, його стійкий та далекосяжний розвиток. Прийняття такого рішення є важливим не тільки для самої зовнішньоекономічної діяльності, але й для всього підприємства разом.

Процес організаційного забезпечення ЗЕД не являє собою відокремлену підсистему зі своїми внутрішніми цілями, він керується цілями функціонування підприємства, при вирішенні завдань.

Саме створення організаційної структури, що відповідає основним цілям підприємства та розвитку економічних стимулів зовнішньоекономічної діяльності, є метою забезпечення ЗЕД підприємства. Воно винятково залежить від взаємодії та координації підрозділів, що функціонально пов'язані із ЗЕД. Частиною організаційного забезпечення ЗЕД є формування взаємодії функціональних підрозділів підприємства із зовнішньоекономічною діяльністю [1]. Тобто взаємодія здійснюється шляхом регламентованих і неформальних організаційних зв'язків між елементами організаційної системи.

Отже, зовнішньоекономічна діяльність є важливою складовою міжнародних економічних відносин, що спричиняє посилення міжнародної конкуренції в їхній боротьбі на світових ринках.

Факторами, що впливають на роботу організаційної структури зовнішньоекономічної діяльності, є:

- затрати, що пов'язані спродажем на зовнішні ринки або виробництвом за кордон;
- конкуренція на зовнішніх ринках;
- масштаб поширення ЗЕД;
- складність продукції виробництва;
- економічна свобода;
- контроль гнучкості бізнесу, прибутковості та поведінки в конкурентному середовищі;
- досвід роботи на міжнародних ринках;
- ризики, які пов'язані з роботою на міжнародних ринках.

Крім цих факторів, на організаційну структуру зовнішньоекономічної діяльності також впливає спосіб, який підприємство обрало для виходу на зовнішні ринки. Існує два способи управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства.

Перший: якщо підприємство формує власний внутрішній підрозділ, який займається розв'язанням питань

ЗЕД, чи працює через відділи зовнішньоекономічних зв'язків, – тоді такий варіант називається прямим способом виходу на зовнішні ринки, коли відбувається зв'язок між виробником і споживачем. Такий спосіб є вигідним для підприємства тільки за умови великої частки експорту у загальному обороті, за підвищеної конкуренції продукції, не помітної конкуренції на даному сегменті ринку та присутніх кваліфікаційних працівників на зовнішніх ринках.

Проте, якщо потрібно розв'язати якісь проблеми, то підприємство залучає торговельних посередників, які працюють не залежно від виробників та споживачів, а основною функцією у них являється встановлення відносин між продавцем та покупцем, тобто тут залучається непрямий спосіб купівлі-продажу товарів на зовнішніх ринках. Кожний з даних способів має недоліки й переваги (табл.1).

Таблиця 1

Переваги та недоліки прямого і непрямого способів виходу підприємства на зовнішні ринки

Способи виходу підприємства на ринок	Переваги	Недоліки
Прямий	– відсутність затрат, пов'язаних із виплатою винагороди за послуги посередника; – незалежність експортера від сумлінності й активності організацій-посередників; – безпосередній контакт експортера з ринками збуту; – можливість здійснення контролю над ходом торговельних операцій; – можливість швидше реагувати на сучасні тенденції і зміни, що відбуваються на зовнішніх ринках.	– фірма-експортер не вкладає коштів в організацію збутової мережі на території країни-імпортера; – експортер звільняється від діяльності, яка пов'язана з реалізацією товару; – посередники мають у своєму розпорядженні великі можливості в організації реклами, виставок, ярмарків; – на ринки окремих товарів, монополізованих торговельно-посередницькими фірмами, можна потрапити тільки при використанні посередницької ланки; – торговельні посередники мають добрі зв'язки з банками, страховими і транспортними компаніями.
Непрямий	– потреба у персоналі високої комерційної кваліфікації зі знанням специфіки роботи іноземних ринків; – ризик, пов'язаний з тим, що економічні, соціальні, правові умови країн-партнерів дуже різняться між собою.	– ризик недобросовісної роботи організацій посередників; – відсутність контакту між експортером та іноземним споживачем; – додаткові витрати, пов'язані із виплатою винагороди за послуги посередника.

В основному, організаційне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства повинно ґрунтуватися на досягненні універсальних принципів таких як принцип організаційної цілісності, делегування повноважень, балансу між повноваженням та відповідальністю, єдність цілей, гнучкості організаційних структур, функціональної регламентації. Реалізація цих принципів відбудеться тільки за наявності відповідного економічного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності.

Економічне забезпечення являє собою систему економічних відносин, що виникають у процесі створення й реалізації благ (послуг, товарів) між відокремленими (самостійними) суб'єктами ринку, між суб'єктами ринку й державою, між керівництвом та її трудовим колективом, між власниками капіталу та її найманими працівниками, стосовно зрівняння між затратами й доходом, розподілом та використанням прибутку [2].

Якщо на підприємстві виробляється відносно невеликий обсяг зовнішніх операцій, то немає необхідності переробляти організаційну структуру та створювати нові підрозділи, доцільно було б торговий апарат, який буде розрахований на роботу із зовнішніми ринками.

У разі збільшення зовнішньоторговельних обсягів формується спеціальний імпортерний або експортерний відділ, чи відділ зовнішньоекономічної діяльності, в залежності від того які завдання вирішує організація. Цей відділ відокремлюється в окремий функціональний підрозділ, і не входить до складу збутового апарату.

Структура цих відділів дуже індивідуальна, оскільки це залежить від задач, які вони виконують, що виз-

начено керівництвом організації. До імпортерного відділу в структуру часто входять такі два сектори:

1. Адміністративний: до його задач входять підтримання зв'язків з іноземними постачальниками, підготувати для них необхідні документи; митне оформлення товарів; контроль процесу упакування товару і транспортування вантажів; оформлення фінансових документів, облік та аналіз; контроль доходження дивідендів; перепродаж імпортерних товарів у порту, на вокзалі або з митного складу.

2. Закупівельний: його мета – здійснення закупівельних операцій.

Структура експортерного відділу частіше формується з таких одиниць:

1. Галузеві сектори, які вирішують проблеми торгівлі тільки якимось окремими товарами або дуже схожими за характеристикою групою товарів.

2. Територіальні сектори, що розв'язують всі питання торгівлі з певною групою країн світу незалежно номенклатури товару.

3. Функціональні сектори: валютний, реклами, транспорту, торгово-договірний. Вони займаються питаннями про відповідні функціональні одиниці, інформують керівництво про умови здійснення зовнішніх торгів.

Розвиток на підприємстві зовнішньоекономічної діяльності відбудеться тільки тоді, коли підприємство буде мати певну підготовку для проведення системних перетворень з ціллю забезпечити її ефективність [3]. Таким чином, для вітчизняних промислових підприємств потрібно обрати такі напрямки удосконалення організаційного забезпечення ЗЕД при глобалізації

процесів:

1. Розвиток системи менеджменту з використанням нових способів та форм управління для розв'язування необхідних завдань. Це означає, що для збільшення розвитку організації за умов глобалізації, по-перше, потрібно орієнтуватися на міжнародний ринок. Потрібно розробляти стратегію відповідно до умов міжнародного середовища, збільшувати ефективність бізнес-процесів організації до міжнародного рівня, створити модель підприємства з урахуванням досвіду світових конкурентів.

2. Забезпечення швидкості та ефективності дій за рахунок обмежених ресурсів, вдосконаленню не тільки організаційної структури, фінансових та інформаційних потоків, а й технологію праці, зовнішнього й внутрішнього товарообігу.

3. Підвищення якості виробництва продукції для конкурентоспроможності підприємства на зовнішніх ринках. Для цього потрібно технічно переоснащати виробництва, підвищити кваліфікацію працівників та залучити інвестиції.

4. Удосконаленню процесів контрактної діяльності:

- підписання міжнародних контрактів враховуючи рекомендації світових організацій;

- залучення кваліфікованих та досвідчених фахівців з ведення переговорів та укладання зовнішньоторговельних договорів для роботи з зарубіжними партнерами;

- вибір вітчимизаними промисловими підприємствами економічно доцільних умов поставок;

- кваліфіковане складання валютно-фінансових умов контракту, оскільки від цього залежить майже стовіснотковий фінансовий успіх угоди.

5. Інвестування в людський капітал, тобто навчання персоналу (міжнародні стажування, участь у зарубіжних конференціях).

ВИСНОВКИ

Отже, провівши дослідження було встановлено, що ефективна зовнішньоекономічна діяльність дає можливість промисловому підприємству досягти успіху на світовому ринку. Результати дослідження показали, що спроможність організації забезпечити своє існува-

ння у динамічній середі залежить від правильності організаційного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності, що є основою процесів на підприємстві, які пов'язані із зовнішньоекономічною діяльністю промислового підприємства. Перспективою для подальшого розвитку та дослідження є не тільки удосконалення, але й сама розробка механізму організаційного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності промислового підприємства, за рахунок чого підприємство зможе комплексно підійти до вирішення питання стосовно виходу на зовнішні ринки.

Список використаних джерел

1. Швагірева В.С., Сапожнікова Є.В. Планування інноваційної діяльності зовнішньоекономічного відділу на підприємстві. Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки в контексті інтеграції України в Європейський науково-інноваційний простір: матеріали XXIII міжн. наук.-практ. конф. м. Одеса, 4-5 жовт. 2018 р. Одеса: Фенікс, 2018. С. 94-96.

2. Топольницька Т.Б. Теоретичні засади організаційно-економічного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Всеукраїнський науково-виробничий журнал Інноваційна економіка. 2013. № 2. С. 84-88.

3. Гавловська Н.І. Економічна безпека зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств: оцінювання, моделювання, механізм забезпечення: монографія. Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2016. 480 с.

References

1. Shvahireva V., Sapozhnikova Ye. Planning of innovative activity of foreign economic department on enterprise. Problems and prospects of innovative development of a housekeeper in the context of Ukraine's integration into the European scientific and innovation space: materials XXIII international scientific and practical conference c. Odesa, 4-5 oct. 2018. Odesa: Feniks, 2018. pp. 94-96. (in Ukrainian)

2. Topolnytska T.B. The theoretical basis of organizational and economic support International Business. Ukrainian Scientific and Production Innovative Economy. 2013. № 2. pp. 84-88. (in Ukrainian)

3. Havlovska N.I. Economic security of foreign economic activity of industrial enterprises: evaluation, modeling, mechanism of support: monograph. Khmelnytskyi: FOP Melnyk A.A., 2016. 480 p. (in Ukrainian)